

מדיניות כלכלית מומלצת לתקופת היציאה ממשבר הקורונה ולשנים הבאות

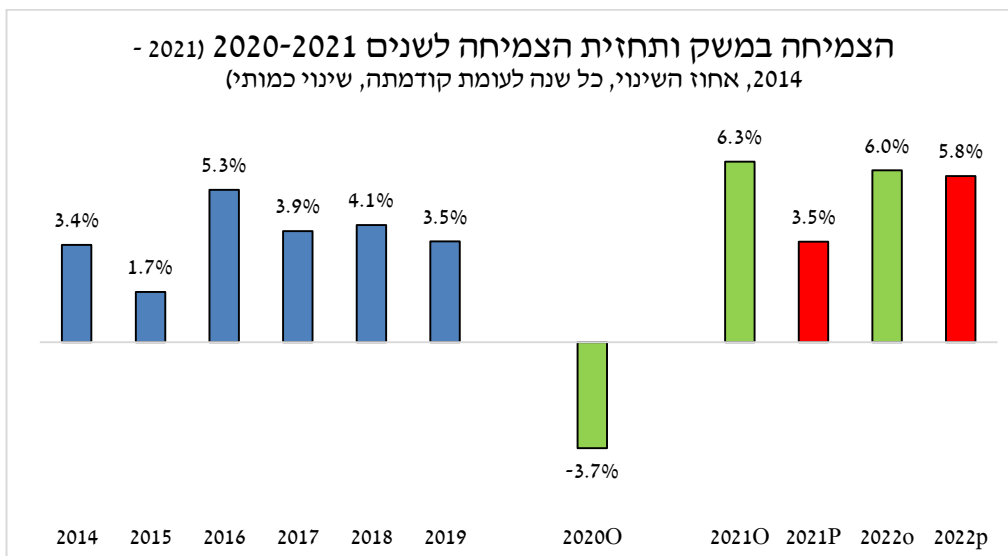
פרופ' קרנית פלוג, דפנה אבירם-ניצן

27 בינואר 2021

רקע

אחרי התכווצות התוצר בכ-3.5% ב-2020, בשנת 2021 המשק צפוי להתחיל להתאושש, אך אי וודאות רבה אופפת את עוצמת וקצב ההתאוששות. טווח התחזיות נע בין צמיחה של 1.9% ל-6.3%¹, בהתאם לקצב מתן החיסונים וההשתלטות על המגיפה. שיעור האבטלה בסוף 2020 (בתחילת הסגר השלישי) עמד על כ-14 אחוזים וכנראה עלה מאז עם הידוק הסגר (נתון לינואר טרם פורסם) וצפוי לרדת בהדרגה, על פי התרחישים השונים¹ ל-7.7-11% במהלך 2021.

תרשים 1: תחזיות צמיחה למשק הישראלי

מקור: בנק ישראל, ינואר 2021

הפגיעה בתוצר המשק (תמ"ג) הייתה מתונה בהשוואה למרבית מדינות ה-OECD, זאת בעיקר הודות להרכב הענפי של המשק—משקלו הגבוה יחסית של ענף ההיי-טק שזכה לביקושים מוגברים במהלך המשבר, ומשקל נמוך יחסית של ענף התיירות, שהיה

¹ ע"פ תחזיות הכלכלנית הראשית באוצר ובנק ישראל.

מר אמיר אלשיין

יו"ר הוועד המנהל

מר יוחנן פלסנר

נשיא

מר ברנרד מרכוס

יו"ר בינלאומי

פרופ' גרהרד קספר

יו"ר המועצה הבינלאומית

ד"ר ג'ורג' שולץ

יו"ר של כבוד

חברי הוועד המנהל

פרופ' ורד ניצני-סרוסי

מר חן ליכטנשטיין

גב' מזל מועלם

מר סלי מרידור

עו"ד אבי פיישר

מר אביעד פרידמן

ד"ר מיכל צור

מר יוסי קוציק

מר עימאד תלחמי

המועצה הבינלאומית

השופטת רוזלי סילברמן אבליה, קנדה

מר אליוט אברמס, ארה"ב

ד"ר מרטין אינדיק, ארה"ב

גב' אן אפלכאוס, ארה"ב

פרופ' ורנון בוגדנו, בריטניה

השופטת דורית בניש, ישראל

השופט סטיבן בריי, ארה"ב

השופט סלים ג'ובראן, ישראל

ד"ר אימי גוטמן, ארה"ב

ד"ר ג'וזף ג'ופה, גרמניה

פרופ' רונילד דניאלס, ארה"ב

פרופ' משה הלברטל, ישראל

פרופ' מייקל וולצר, ארה"ב

פרופ' רוברט מנוקין, ארה"ב

פרופ' כריסטוף מרקשיס, גרמניה

השופט אברהם סופר, ארה"ב

מר ברט טפנס, ארה"ב

פרופ' ארווין קוטלר, קנדה

פרופ' יהודה ריינהרץ, ארה"ב

פרופ' גבריאלה שלו, ישראל

סגני נשיא

ד"ר ישי ג'סי (פנס), אסטרטגיה

פרופ' קרנית פלוג, מחקר

פרופ' יובל שני, מחקר

עמיתים בכירים

פרופ' איסמעיל אבו סעד

פרופ' תמר הרמן

פרופ' עמית כהן

פרופ' יוחם מרגלית

פרופ' דניאל סטטמן

פרופ' עליה פיישר

פרופ' יובל פלדמן

פרופ' מרדכי קרמניצר

פרופ' גדעון רהט

ד"ר תהילה שורץ אלטשולר

פרופ' איתן ששינסקי

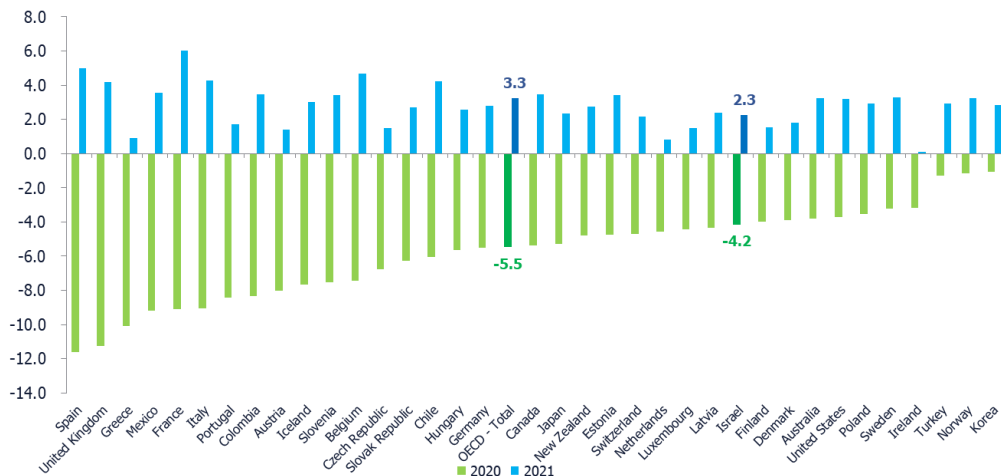
מייסד ונשיא לשעבר

ד"ר אריק ברמן

מהנפגעים המרכזיים של המשבר. (אגב, הפגיעה בתוצר לנפש בישראל, דומה לזו שבממוצע במדינות המפותחות).

תרשים 2: תחזית צמיחה של ה-OECD לשנים 2020 - 2021 (1 לדצמבר 2020)

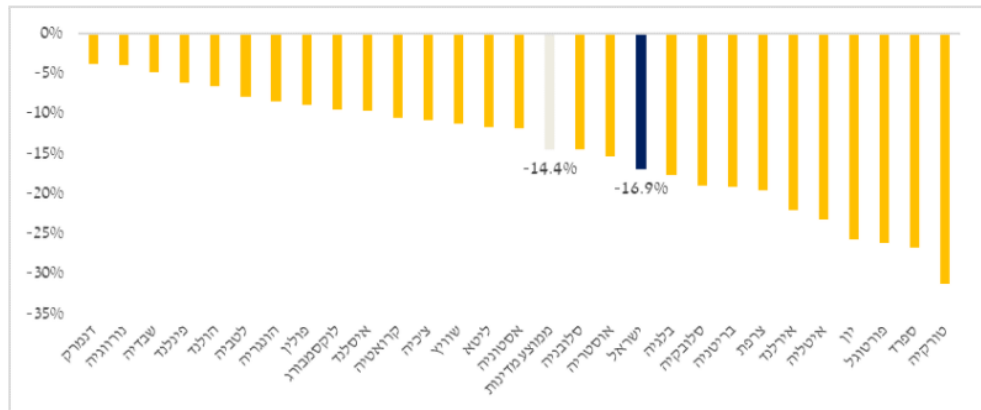
Source: OECD, Economic Outlook No 108 - December 2020, 1/12/2020

ואולם, הפגיעה המתונה יחסית בתוצר לא מנעה פגיעה חמורה בשוק העבודה, ובעיקר באוכלוסיות החלשות מלכתחילה. הענפים שנפגעו בצורה החזקה ביותר הם ענפי שירותים שהמועסקים בהם מתאפיינים בהשכלה ושכר נמוכים יחסית. עוצמת הפגיעה במונחים של אובדן תעסוקה היתה חמורה ביותר בקרב צעירים, נשים, עצמאים וגם אנשים מעל גיל 55. כ-75000 עסקים קטנים לא שרדו את המשבר². חלק גדול והולך מהמובטלים נמצאים כבר למעלה מ-16 שבועות באבטלה, והידע והניסיון שצברו (הון אנושי ספציפי) הולך ונשחק. על רקע הרצון של חברות רבות להתייעל ע"י צמצום מצבת העובדים, סגירה של עסקים רבים, והצפי להתאוששות מאוד איטית בחלק מענפי המשק, הסכנה להיווצרות אבטלה כרונית בהיקף גדול היא סכנה ממשית. (עוד אינדיקטור לכך הוא העלייה במשקלם של אלה שפוטרו או מקום עבודתם נסגר בקרב המובטלים).

² לפי פרסום של דן אנד ברדסטריט, ב-2020 נסגרו 75000 עסקים ונפתחו 40000 עסקים. זאת בהשוואה לממוצע הרב שנתי של סגירת 40000 עסקים בשנה ופתיחה של 50000 עסקים. ההסתברות לסגירת עסק עלתה ב-2020 ל-12% מ-7.5% ב-2019. הענפים בהם נרשמה כמות גדולה של עסקים שנסגרו: מסעדות, קבלני עבודות בנייה ושיפוצים, הסעות ותחבורה, חנויות אופנה והלבשה ועוד.

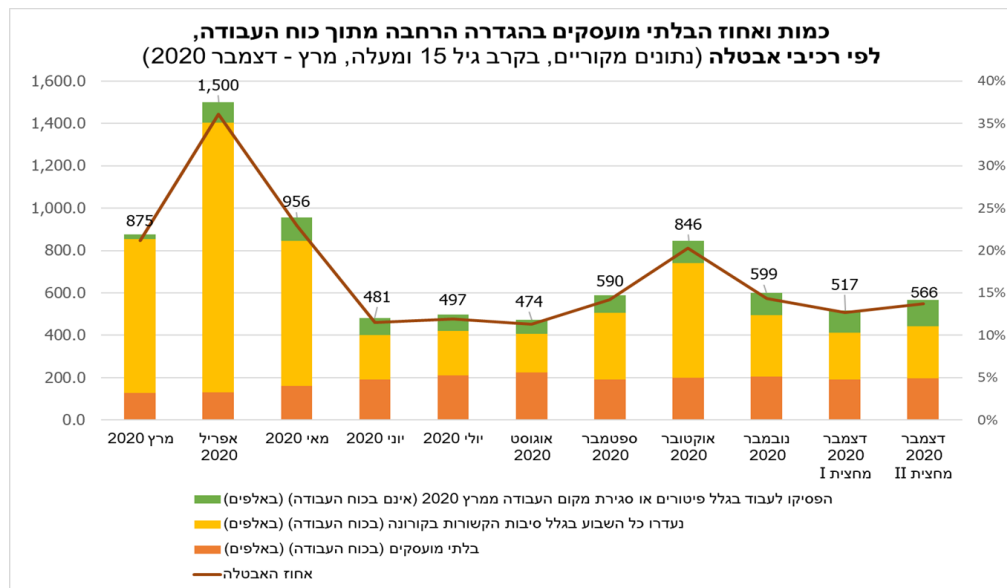

תרשים 3: שיעור שינוי בסך שעות עבודה למעשה ברבעון השני ביחס לרבעון מקביל אשתקד, גילאי +15

© מקור: אגף הכלכלנית הראשית

תרשים 4: התפתחות האבטלה בישראל מאז פרוץ משבר הקורונה

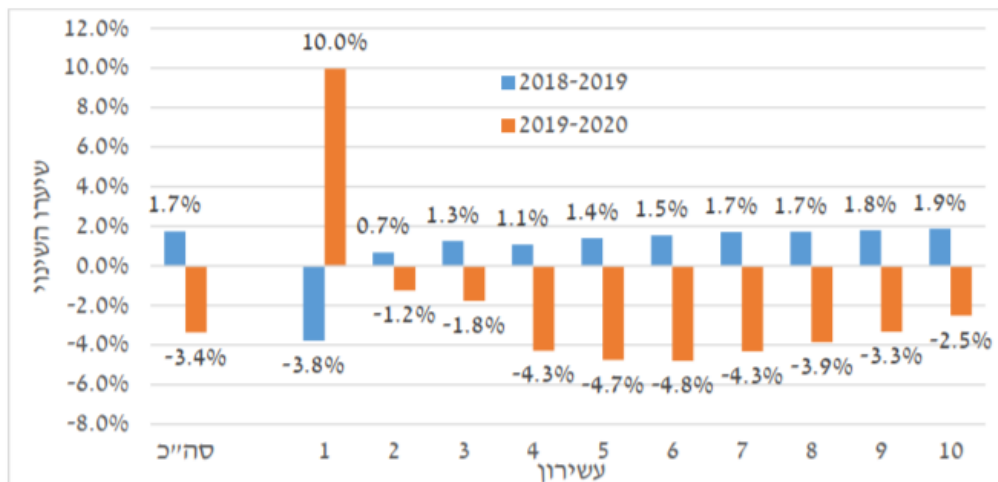

מקור: סקרי כ"א, למ"ס

על רקע התפתחויות אלה, מצביע דוח העוני של הביטוח הלאומי שפורסם ב-21.1.21 על פגיעה חמורה במיוחד בהכנסתם הפנויה של שכבות הביניים (עשירונים 4-7), ובאוכלוסיית העצמאים. עוד מצביע הדוח על העובדה שמדיניות הממשלה, ובפרט רשתות הביטוח שהוענקו לשכירים ולעצמאים צמצמו את הפגיעה מירידה של 22.7 אחוזים בחציון ההכנסה הכלכלית לירידה של 4.4 אחוזים בחציון ההכנסה הפנויה לנפש תקנית, ובכך מנעו ירידה חדה יותר ברמת החיים של מרבית קבוצות האוכלוסייה.

תרשים 5: השינוי בהכנסה הפנויה לנפש תקנית בין 2018 ל-2019 ובין 2019 ל-2020
לפי עשירונים

מקור: רמת החיים, העוני והאי-שוויון בהכנסות ל-2018-2019 ואומדן ל-2020

השלב הבא: מדיניות הממוקדת בשלב היציאה מהמשבר ומוכוונת למזעור נזקיו ארוכי הטווח.

עם היציאה מהסגר הקרוב המדיניות צריכה לכוון להתאוששות מכלילה ובת קיימא, תוך הדגשת גידול מהיר בתעסוקה. כלומר, התאוששות שתביא להשתלבות מהירה בתעסוקה של הקבוצות שנפלטו משוק העבודה במהלך המשבר. לצד זאת, כל עוד המגיפה מגבילה את הפעילות הכלכלית לא ניתן לזנוח את רשתות הביטחון הממוקדות למי שהכנסתו נפגעה בשל הקורונה; וחשוב להמשיך לתמוך בהישרדותם של עסקים ברי קיימא, שעדיין אינם פעילים זמנית.

חלק מכלי המדיניות שהחלו להיות מופעלים במהלך המשבר יסייעו גם ביציאה ממנו, ואחרים צריכים להיות מותאמים לשלב ההתאוששות, ועוד אחרים טרם גובשו וטרם הופעלו.

המדיניות המקרו כלכלית בשלב היציאה ממשבר הקורונה ותהליך ההתאוששות

כוללת ארבעה נדבכים מרכזיים:

1. כל עוד פער התוצר משמעותי יש להמשיך בהרחבה פיסקלית והרחבה מוניטרית כדי למנוע העצמה של הנזק והשלכות ארוכות טווח של המשבר ;
2. מיקוד ההוצאה הממשלתית כבר בשנת 2021 צריך לעבור ממיקוד ברשתות הביטחון ל תמיכה בהתאוששות (בדגש על התאוששות ירוקה)—השקעה בתשתיות, השקעה בהון אנושי, רפורמות לשיפור הסביבה העסקית והגברת התחרותיות במשק.
3. הימנעות ממענקים גורפים בשל עלותם הגבוהה, יעילותם הנמוכה, וחוסר הצדק הגלום בהם
4. עם הגשת התקציב הבא יש להציג תוואי להחזרת החוב הציבורי לרמה בת קיימא (עד שנת 2022 יגיע משקל החוב בתוצר ל-77-82 אחוזי תוצר). יישום התוואי צריך להתחיל כשההתאוששות בפעילות הכלכלית תתבסס.

צעדי מדיניות פרטניים

שוק העבודה וההון האנושי

מעבר מרשת ביטחון צפופה לתימרוץ חזרה לתעסוקה-- בשלבים מוקדמים של ההתאוששות, עם הסרת המגבלות על הפעילות, חשוב לשים דגש על תימרוץ החזרה לתעסוקה. בשלב זה נכון יהיה ליישם את ההחלטה להפחית את גובה דמי האבטלה מרגע ששיעור האבטלה יורד מתחת ל- 10%, ולבטל את כללי הזכאות החריגים כשיעור האבטלה ירד אל מתחת ל- 7.5%. במקביל יש חשיבות רבה להגביר את האכיפה של מבחני התעסוקה. בנוסף לכך יש להפעיל **מסלול של חל"ת גמיש**, שיאפשר חזרה לתעסוקה חלקית עם השלמה של דמי אבטלה (ורצוי בשילוב עם הכשרה מקצועית, ראו להלן)

מימון והנגשת מסלולי הכשרה/הסבה מקצועית למפוטרים לשדרוג המיומנויות ולהגדלת הסיכוי לחזרה למעגל התעסוקה עם פריון גבוה יחסית. על ההכשרות להיות מותאמות לצרכי השוק המשתנים, ולכן: **יש ליישם את ההחלטות שהתקבלו עם הקמת מנהלת המעסיקים** ולגבש את תחומי ההכשרה ותוכניות הלימוד בשיתוף עם המעסיקים, לצד הכשרות כלליות לשדרוג מיומנויות יסוד, בדגש על אוריינות דיגיטלית וכישורי שפה (אנגלית, ועברית לאוכלוסייה הערבית); ומתן הכשרות לתחומים חדשים, שהממשלה מקדמת במסגרת תוכניות ממשלתיות ומחויבויות בינלאומיות, ואשר צפויים ליהנות מביקושים ערים בארץ ובעולם, כגון אנרגיה סולרית, תעשיית המחזור, industry 4.0, כלכלה מעגלית ועוד.

המכון הישראלי לדמוקרטיה

מערך ההכשרות הקיים בישראל מתמודד עם חסמים וכשלים מהותיים בתפקודו. להלן סט המלצות יישומיות שנועדו לסייע בהסרת חסמים אלו ולהפוך את ההכשרות המקצועיות ליעילות ורלוונטיות יותר:³

• מערך מסודר של מעקב ואיסוף נתונים אמינים בזמן אמת אודות המקצועות הנחוצים, במטרה לצמצם את מידת חוסר הלימה בין צרכי המעסיקים בשוק העבודה לתמהיל ההכשרות ותוכניות הלימוד וסט המיומנויות הנרכשות בהן.

• הפעלת מנהלת המעסיקים תחת גוף מתכלל במטרה להגביר את מעורבות המעסיקים – בגיבוש תוכני הלימוד ובעדכון רצוף שלהם וכן בשיקוף הצרכים בענפים השונים, בתהליכי ההכשרה דרך מודלים של חניכות, בדומה לפרקטיקה הרווחת ברבות מהמדינות המפותחות. הדבר יתרום לשיפור ההזדמנויות עבור אוכלוסיות חלשות להשתלב במשרות טובות ובתפקידים שללא ההתמחות לא היו נחשים אליהן. הקמת מנהלת המעסיקים תחת זרוע העבודה במשרד העבודה והרווחה (שהוקמה ביוזמת הפורום הכלכלי-חברתי) הינה צעד בכיוון הנכון, שכן המנהלת התניעה את המנגנון הנדרש לשיתוף פעולה בין המעסיקים, הממשלה וההסתדרות ליצירת מערך המידע והנתונים, וגיבוש התכנים של מערך ההכשרה המקצועית. הקמת גוף מקביל תחת משרד האוצר⁴ יוצרת כפילות אשר תפגע באפקטיביות הטיפול בסוגיית ההכשרה המקצועית. לפיכך, יש לפעול לאיחוד המערכות תחת גוף אחד, שיהיה הגורם המתכלל את כלל הפעילויות בתחום ההכשרות, תחת זרוע העבודה במשרד העבודה.

• סבסוד תשתיות הכשרה רלוונטיות במגזר העסקי – מרכזי הכשרה, ציוד, תקצוב מורים מקצועיים ועוד

• הקמת מערך מקוון להכשרה מקצועית, בשילוב עם מפגשים פרונטאליים בכיתות ייעודיות, ברמה הקהילתית. בשלב ההתנעה (ובתקופת המשבר) מומלץ להפעיל זאת במימון ציבורי, ועם החזרה לשגרה אפשר לממן מערך זה באמצעות קרנות מעסיקים ענפיות וסבסוד חלקי של המדינה.

• שילוב של העסקה חלקית עם הכשרה מקצועית אצל המעסיק ביתר הימים, זאת בהתאם לתחומי ההכשרה הנדרשים למעסיקים – הכוונה לאפשר שילוב של העסקה חלקית (למשל למשך 3 ימי עבודה בשבוע), לצד הכשרה מקצועית ביתרת הימים (ביומיים הנוותרים), כאשר עבור הימים בהם העובד עובר הכשרה הממשלה תשלם לו בהתאם לזכאותו לדמי אבטלה. הדבר יסייע למעסיקים שאינם יכולים להציע בשלב זה משרה מלאה לשמר עובדים הודות להקטנת עלות העסקת העובדים, ובמקביל יעודד שדרוג של ההון האנושי והתאמתו לצרכי שוק העבודה.

³ תוכנית ברוח העקרונות המפורטים להלן הוכרזה על ידי השר איציק שמולי ב-5.8.2020.

⁴ , שמטרתו הכשרת עובדים למקצועות בפריזן גבוה, לתעשיית ההיי-טק, תשתיות לאומיות, בינוי ומקצועות בפריזן גבוה בתעשייה

המכון הישראלי לדמוקרטיה

• הסדרת הרגולציה במגזר הציבורי שתאפשר לשמור את היתרונות שבעבודה חלקית מהבית גם לאחר המשבר: המעבר לעבודה מהבית גם בימי שגרה לפחות יום בשבוע יתרום להעלאת פרוץ העבודה, להנגשת מקומות עבודה לאוכלוסיות חלשות (ערבים, הורים לילדים קטנים וכו') וכן יתרום להפחתת העומסים בכבישים ולהקטנת זיהום האוויר.

המחקר המלא וההמלצות המפורטות נמצאים [כאן](#).

השקעות בהון ובטכנולוגיה

התכנית הכלכלית לטיפול במשבר הקורונה שאושרה על ידי הממשלה ל-2020 כללה הוצאה בהיקף מצומצם יחסית—4.6 מיליארד ₪ בסעיפים שהוגדרו "האצת ופיתוח המשק" (מתוך תקציב כולל של 84.8 מיליארד 2020 (לא כולל אשראי ותזרים), אך גם מתקציב זה, בוצעו ב-2020 רק 45%. יש להאיץ את שיעורי ביצוע ההוצאה בסעיפים אלו והיכן שהביצוע נתקל בחסמים רגולטוריים, יש להסיט את הכסף לסעיפים חלופיים – בדגש על סעיפים מחוללי תעסוקה.

כאמור, עם הסרת המגבלות על הפעילות הדגש של המדיניות צריך לעבור מרשתות הביטחון לתמיכה בהאצת הפעילות באמצעות השקעה ישירה של הממשלה ועידוד השקעות של המגזר הפרטי.

תמיכה בצמיחה ופיתוח המשק באמצעות:

1. האצת ההשקעה הממשלתית בתשתיות, בדגש על צמיחה ירוקה (האצת פרויקטים ברשויות מקומיות ותחבורה, תקשורת--סיבים אופטיים, מחזור ואנרגיות מתחדשות, דיגיטציה של השירותים הציבוריים, חדרי מיון, שיקום אתרי תיירות ועוד),
2. השקעה משולבת ציבורית + המגזר העסקי (כגון B.O.T)
3. תמרוץ ועידוד השקעות פרטיות במכוונות, בציוד, בהתייעלות אנרגטית, בשדרוג לתהליכים ירוקים ועוד). בין היתר באמצעות הבטחת התקציבים הנדרשים למרכז השקעות ופחת מואץ—כדי לעודד השקעות המגזר הפרטי ניתן להפעיל תכנית פחת מואץ. (ניתן לבחון את האפשרות להציע פחת מואץ בתנאים מועדפים להשקעות בתחום הכלכלה הירוקה)
4. עידוד היזמות במשק – יש להפעיל תכנית מקיפה שמטרתה עידוד בעלי עסקים שנסגרו בתקופת הקורונה ליזום את התנעת העסק הבא, תוך התאמה למציאות

החדשה שנוצרה. היזמות והעסקים הקטנים והבינוניים מהווים מנוע צמיחה חשוב למשק. לפיכך, יש להציג עבורם, באמצעות הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים סט של כלי סיוע להקמה מהירה של עסקים חדשים וחדשניים.

5. **עידוד חדשנות בתצורת העבודה**, באמצעות השתתפות בהשקעות הנדרשות לעסקים במעבר לעבודה מרחוק ולמתן שירותים דיגיטליים (בסקטור הציבורי והפרטי) - משבר הקורונה היה עבור חברות לא מעטות גם הזדמנות לצמיחה. מעסיקים ברחבי העולם התאימו את פעילותם למגבלות הריחוק החברתי באמצעות השקעה בכלים דיגיטליים שיאפשרו את המשך העבודה מרחוק גם ביום שאחרי⁵. חשוב לעקוב אחר המגמות העולמיות בתחום ולהבטיח שהמשק הישראלי לא יישאר מאחור. לשם כך, יש לעודד את החברות שהצליחו לבצע קפיצת מדרגה ולעבור שדרוג טכנולוגי/דיגיטלי בתקופת הקורונה שלא לחזור לאחור, אלא לפתח את הפוטנציאל העסקי שטמון בשינויים הללו. וכן לעודד חברות נוספות להשקיע בכך, כדי למקסם את הפוטנציאל העסקי שלהן. הדבר רלבנטי לא רק למגזר העסקי, אלא גם למגזר הציבורי – יש לפעול לשימור קפיצת המדרגה שעשו קופות החולים ובתי החולים בתחום הרפואה מרחוק, מתן שירותים דיגיטליים לאזרח ברשות המיסים, העברת קורסים ומערכי שיעור בזום במערכת החינוך ובאקדמיה ועוד.

6. **המשך מסלול ההלוואות בערבות מדינה** – כחלק מהצעדים התומכים בעסקים שינסו להחיות את עסקיהם בשלב החזרה לשגרה (שיפוץ מבנים וציוד בבתי מלון, מסעדות, אולמות אירועים ותחומים נוספים, אשר נפגעו במהלך השנה שנאלצו להיות סגורים)

קידום ועידוד השקעות ירוקות (ממשלתיות ופרטיות) להאצת הצמיחה וליצירת מקומות עבודה חדשים תוך שיפור כושר תחרות – מתן מענקים והשתתפות בסיכון לקידום פרויקטים של כלכלה מעגלית, תעשייה ירוקה, בנייה ירוקה, ייצור מתקדם, אנרגיות מתחדשות בדגש על אנרגיה סולרית, עידוד הקטנת הנסיעה ברכב פרטי, קידום ערים ומבני ציבור ירוקים ומאופסי אנרגיה, ותמיכה בכלל היעדים ובחזון שגיבשו משרדי הממשלה להשגת צמיחה תוך הפחתת פליטות. חשוב לזכור שתעשיות שלא יעמדו בסטנדרט הירוק הנדרש כבר היום במדינות המפותחות, לא יוכל להתחרות

---

⁵ מסקר המעסיקים שערך ה- WEF במחצית הראשונה של 2020 עולה כי בטווח של כ- 5 שנים בכוונת מרבית המעסיקים (83%) לפעול להגדלת היקף העבודה מרחוק. כשליש מהמעסיקים דיווחו שבכוונתם לנקוט בצעדים לשמירה על תקשורת בין העובדים ותחומי שייכות לארגון באמצעות כלים דיגיטליים.

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

ולזכות במכרזים ומנגד, מדינות שישכילו להיות בין המובילים את התחומים הירוקים בכלכלה העולמית – תצלחנה לזכות בנתחי שוק בינלאומיים ולהאיץ את הצמיחה.

רפורמות להגברת התחרות, להסרת חסמים לצמיחה, ולתמיכה בשילוב אוכלוסיות (חלקן מופיעות בחוק ההסדרים שאמור היה ללוות את תקציב 2021)

העלאת גיל הפרישה וצעדים משלימים—העלאה מדורגת של גיל הפרישה לנשים, ואח"כ הצמדה של גיל הפרישה לתוחלת החיים. זאת בליווי צעדים שיקלו את המעבר על נשים מבוגרות, לרבות הארכת דמי האבטלה לקבוצה זו
הסרת חסמים בתחום הבנייה—האצת שיווק קרקעות על בסיס יצירת מלאי תכנוני גדול

התחדשות עירונית ועידוד לבניה בתקן ירוק--לרבות גיבוש תכנית מחליפה לתמ"א 38 והעברת סמכויות לשלטון המקומי; הקלה במעבר של עסקים מדירות מגורים למשרדים
תמיכה בצמיחה מכלילה: תכנית המשך ל-922 ותכניות לחברה הדרונית והצ'רקסית—תכניות המשך לצמצום הפערים בתשתיות ובהון האנושי ותכניות למיגור האלימות

API—בנקאות פתוחה להגברת התחרות בשירותים הפיננסיים--חיוב גופים פיננסיים
להעביר מידע שברשותם לפי דרישת הלקוח)

נספח: פרויקטי תשתית לקידום

- **קידום פרויקטים ברשויות המקומיות** – פרויקטים זמינים עם מרכיבי רכש מקומי ותעסוקה גבוהים. כמו הצללה, הקמת פארקים, יצירת שבילי אופניים, שיפוץ כבישים, בניין כיתות, מעונות יום, מעונות סטודנטים, שיפוץ מבנים, הפיכת מבנים למאופסי אנרגיה, התקנת פאנלים סולאריים על מבני ציבור ועוד (יש לרכז ולמפות את כל הפרויקטים שיש תב"ע מאושרות וזמינות לביצוע ולהוציא קול קורא לפרויקטים זמינים לשנים 2020–2021).
- **האצת פרויקטים של תשתיות לאומיות** – למשל נמלי ים, שדות תעופה, רכבות, כבישים, גשרים, פאנלים סולאריים, מתקני תקשורת, מתקני התפלת מים וביוב, תחנות כוח, בתי חולים, תשתיות של אנרגיה מתחדשת בערים, במחלפים ובמבני ציבור.
- **תשתיות תרבות פנאי** – פרויקטים עם מרכיב תעסוקה גבוה מהסוג של פארקים, שמורות טבע, אתרים ארכיאולוגיים, מתקני משחקים, בריכות, תנועות נוער.
- **תיירות** – שיפוץ בתי מלון, הפיכתם למאופסי אנרגיה, התקנת פאנלים סולאריים או אנרגיה מתחדשת מסוג אחר.
- **היערכות למשבר הבא** – (רעידת אדמה/משבר האקלים) – תמיכה תקציבית בתמ"א בפריפריה לחיזוק מבנים ושדרוגם. תקצוב התוכנית הממשלתית "ישראל 2050" לעמידה במחויבויות בינלאומיות להפחתת פליטות, חיזוק הביטחון התזונתי, תמיכה בחקלאות מקומית, חיזוק וייעול מערכת הבריאות ועוד.
- **חיזוק תשתית האינטרנט** – פס רחב, דור 5, סיבים אופטיים וכן אסדרה מתאימה
- **עידוד תעשיות לציוד רפואי ולביו טק** – ניצול הפוטנציאל הקיים בתחום בישראל, לפיתוח מוקד ידע לצמיחה, בדומה להתפתחות תעשיית ההייטק שהייתה מבוססת על מוקדי ידע ויזמות בתחומי ICT.
- **פיתוח תעשיות חדשות כמו ענף המיחזור ותחומים חדשים של אנרגיות מתחדשות, שיתמכו גם בהפחתת פליטות** – יש להקדים יישום של תוכניות אסטרטגיות שגובשו במשרדי התחבורה, אנרגיה, כלכלה ומנהל תכנון במשרד האוצר, בשת"פ עם המשרד להגנת הסביבה, להפחתת פליטות ועמידה ביעדים הלאומיים שקבעו המשרדים. זאת, בדגש על יישום של התוכנית בתחום התחבורה להפחתת העומסים בכבישים ולהקטנת הנסועה ברכב פרטי, אנרגיות מתחדשות (סולאריות בעיקר) ותכנון המרחב העירוני והמבנים בסטנדרט ירוק.
- **חינוך** – פרויקטים שנוגעים להקטנת צפיפות הכיתות, לימוד מרחוק.
- **בריאות** – יש צורך בבניית מרלוי"ג לאחסון מלאי חירום גדולים (כיום כל המכולות שיובאו לצורך הקורונה נמצאים במחסני צה"ל).